

O'ZBEKISTONDAGI XUSUSIY OLIY TA'LIM MUASSASALARI VA ULARDA TA'LIM SIFATINI OSHIRISHDAGI CHORA-TADBIRLAR

Qamarova Nigora Fayzullayevna

Buxoro inovatsiyalar universiteti, magistratura ikkinchi bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqola oliy ta'lim sifatini oshirishda xususiy oliy ta'lim muassasalarining vazifalarini belgilab olish, ularning ta'lim tizimidagi o'rni va ahamiyatini tahlil qilish, xususiy oliy ta'lim muassasalari tomonidan amalga oshirilayotgan ishlar hamda tadbirlarni va ularning natijasini tahlil qilish, xususiy oliy ta'lim muassasalarining oliy ta'lim muassasalari o'rtasida raqobatning vujudga kelishi va raqobatning kuchayishining ta'minlashdagi vazifalarini belgilab olish hamda ko'rsatib o'tish, xususiy oliy ta'lim muassasalarining xalqaro ta'lim standartlariga javob berishini ta'minlashdagi vazifalari aniqlab olish, oliy ta'lim sifatini oshirishda xususiy oliy ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlarni tahlil qilishdan iborat. Tadqiqotning maqsadi oliy ta'lim sifatini oshirishda xususiy oliy ta'lim muassasalari ahamiyatini bilib olish, xususiy oliy ta'lim muassasalarida amalga oshirilayotgan ishlarni tahlil qilish va ularni o'rganib chiqish, xususiy oliy ta'lim muassasalarining davlat oliy ta'lim muassasalari bilan farqli jihatlarini o'rganish va tahlil qilish orqali oliy ta'lim sifatini oshirishga doir xulosa va takliflar ishlab chiqishdan iborat.

Kalit so'zlar: Oliy ta'lim, ta'lim sifati, oliy ta'lim muassasasi, xususiy oliy ta'lim muassasasi, davlat oliy ta'lim muassasasi, nodavlat oliy ta'lim muassasasi, nodavlat oliy ta'lim tashkiloti, oliy ta'lim tizimi, malakali kadrlar, professor-o'qituvchilar.

Annotation: This article defines the tasks of private higher education institutions in improving the quality of higher education, analyzes their role and importance in the educational system, analyzes the work and activities carried out by private higher education institutions and their results. , to determine and demonstrate the tasks of private higher education institutions in ensuring the emergence and strengthening of competition among higher education institutions, to demonstrate that private higher education institutions meet international educational standards Its tasks are to determine and analyze the measures implemented in private higher education institutions to improve the quality of higher education. The purpose of the study is to find out the importance of private higher education institutions in improving the quality of higher education, to analyze and study the work carried out in private higher education institutions, to find out the differences between private higher education institutions and

state higher education institutions. It consists of developing conclusions and proposals for improving the quality of higher education through study and analysis.

Key words: Higher education, quality of education, higher education institution, private higher education institution, state higher education institution, non-state higher education institution, non-state higher education organization, higher education lim system, qualified personnel, professors-teachers.

KIRISH

Bugungi kunda yurtimizda oliy ta'lim tizimini rivojlantirish va oliy ta'lim sifatini oshirish maqsadida juda ko'plab islohotlar olib borilmoqda. Mamlakatimizda qabul qilinayotgan qonunlar, qaror va farmonlar islohotlar ko'lamini yana kengaytirmoqda desak mubolag'a bo'lmaydi. Bu qonunlar, qaror va farmonlarni biz dissertatsiya ishimizni huquqiy asosi sifatida ko'ramiz. Mamlakatimiz ta'lim tizimini, xususan, oliy ta'lim, ilm-fan sohasini jahon standartlari darajasiga olib chiqish yuzasidan so'ngi yillarda yurtimizda juda katta hajimdagi ishlari amalga oshirilmoqda. Prezidentimiz Sh.Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek, "Oliy ma'lumot olaman, o'z ustimda ishlab ilmi bo'laman, degan, yuragida o'ti bor jo'shqin yoshlarimizning tahsil uchun ham qulaylik yaratilmoqda". Ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lgan oliy ta'lim va oliy ta'limdan keyingi ta'limning yanada rivojlantirish milliy taraqqiyotning yangi bosqichiga o'tgan O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi.

O'zbekistonda ta'limni har tamonlama rivojlantirish yoshlarga yengilliklar berish maqsadida Prezidentimiz tomonidan yangi "Ta'lim to'g'risida"gi qonunga imzo qo'yildi. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 2020-yil 23-sentabr kuni mazkur Qonunni imzolashi bilan, amalda bo'lgan 1997-yil 29-avgustdagi "Ta'lim to'g'risida"gi hamda "Kadrlar tayyorlash milliy dasturi to'g'risida"gi Qonunlar o'z kuchini yo'qotdi.

Bugungi kunda O'zbekiston Respublikasida ta'lim tizimi xususan oliy ta'lim tizimini isloh qilish, ularning huquqiy asoslarini takomillashtirish bugungi siyosatning muhim tarmoqlaridan biri bo'lmoqda. Ushbu fikrimizning asosi sifatida aytishimiz mumkinki, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 15-dekabrda 61-sonli "Davlat oliy ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori qabul qilinib, ushbu qaror ta'lim qonunchiligidagi so'nggi muhim o'zgarishlarni olib kelishiga sababchi bo'ldi desak mubolag'a bo'lmaydi. Ushbu qaror oliy ta'lim tizimida amalga oshirilayotgan islohatlar samaradorligini oshirish, davlat oliy ta'lim muassasalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash, moddiy- texnika bazasini mustahkamlash masalalarni mustqil hal etish, ilmiy-tadqiqot faoliyatiga mablag'larini

jalb etish imkoniyatini kengaytirish hamda oliy ta'lim muassasalari o'rtasida raqobat muhitini rivojlantirish maqsadida qabul qilingan bo'lib, unga ko'ra 35 ta olim ta'lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berildi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Ta'lim tizimining ajralmas qismi bo'lgan oliy ta'lim va oliy ta'limdan keyingi ta'limning yanada rivojlantirish milliy taraqqiyotning yangi bosqichiga o'tgan O'zbekiston Respublikasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylandi. "Ustuvorlikning mohiyati O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847 Farmoni bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi oliy ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish kansepsiyasi", 2020-yil 2-martdagi PF-5953 Farmoni bilan tasdiqlangan "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasi "Ilm ma'rifat va raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish yili"da amalga oshirishga oid dasturda, 2019-yil 30-avgustdagi "Yoshlarni ilm-fan sohasiga jalb etish va ularning tashabbuslarini qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi, 2019-yil 11-iyuldagi "Oliy va o'rta maxsus ta'lim tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Qarorlarda o'z ifodasini topgan".

Oliy ta'lim sifatini oshirishda xususiy va davlat oliy ta'lim muassasalarining o'rni va ahamiyatini bilib olishdagi masalalar bir qator xorijlik va mahalliy olimlarning ilmiy izlanishlarida o'z aksini topgan. Oliy o'quv yurtlariga iqtidorli yoshlarni jalb qilish zarurligi, bo'limlarda ilmiy-pedagogik faoliyatni rivojlantirish va ishlab chiqarish bilan aloqalarni mustahkamlash masalalari, shu jumladan, xususiy sektor vakillari bilan raqobatbardosh kadrlar tayyorlash sohasidagi xalqaro hamkorlik masalalari, zamonaviy SMART texnologiyalarga asoslangan innovatsion g'oyalar va texnologiyalar, yangi sharoitlarda kadrlar tayyorlashni takomillashtirish zarurligi, darslar o'tishda innovatsiyalarning o'rni masalasi Zokirova N.K. (2018), Xakimov N.Kh. (2018), Ruzieva R.Kh., (2018), Shermuxamedov A.T. (2018) asarlarida ko'rib chiqilgan.

Quyidagi mualliflarning asarlari oliy ta'lim muassasasi faoliyatini rivojlantirish masalalarini mamlakatning barqaror rivojlanishida muhim omil sifatida nazariy tushunishga bag'ishlangan: Brunner, Xose Joaquin va Entoni Tillett (2022), Veber. Lyusi, J. Duderstadt(eds.) (2021), Sondergaard va Murthi (2023), Krainik V.L. (2022), Nikolaeva D. (2020), Rozhdestvenskiy A.V. (2019), Sattarov S.A. (2018), Odilov T., Raximova D.N. (2017), Abirov V.E. (2017), Ashurova H.Kh. (2018), Tojiev A., Babaniyazova N. (2015), Usmanov S.A., Xalilov A.Kh. (2015), Baisariyev N.Kh.

(2016), Babayeva N.M. (2015), Baratov R.U., Ramatov Zh.S. (2018), Vohidova N.Kh., Xalikova Z.M. (2016), Gaibnazarova Z.T. (2017).

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot jarayonida O‘zbekistondagi xususiy oliy ta’lim muassasalari va ularda ta’lim sifatini oshirishdagi chora-tadbirlar bo‘yicha ilmiy tadqiqotlar o‘rganildi. Maqolani shakllantirish jarayonida kuzatish va tanlab olish, ilmiy-nazariy, empirik kuzatuv usullardan foydalanilgan. Tadqiqot natijalarining ishonchligi tadqiqotda qo‘llanilgan xorijiy va milliy statistik rasmiy manbalardan foydalanilgani bilan izohlanadi.

TAHLIL VA NATIJALAR

2019-yil 25-dekabrda O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining “Nodavlat ta’lim tashkilotlari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori tasdiqlandi. Bu qaror bilan O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Ta’lim sifatini nazorat qilish davlat inspeksiyasi hamda Oliy va o‘rta maxsus ta’lim vazirligining nodavlat ta’lim tashkilotlari faoliyatini yanada takomillashtirish, nodavlat ta’lim xizmatlari ko‘rsatish bilan bog‘liq jarayonlarni aholi orasida keng targ‘ib qilish to‘g‘risidagi takliflari ma’qullanadi.

O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 3-iyuldagi “Ma’muriy islohotlar doirasida oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari” to‘g‘risida PQ-200-sonli qaroriga qabul qilindi. Bunga ko‘ra litsenziyasi bekor qilingan ta’lim tashkiloti yoki yopilgan ta’lim dasturida tahsil olayotgan talabalarga o‘qishini davlat va nodavlat ta’lim tashkilotlarining mos va turdosh ta’lim yo‘nalishlari va mutaxassisliklariga belgilangan tartibda ko‘chirish huquqi beriladi. Bundan xulosa qilsa bo‘ladiki, nodavlat ta’lim muassasi litsenziyasi bekor bo‘lgan taqdirda ham undagi talabalarning talabalik maqomi yo‘qolmaydi hamda ushbu talabalar o‘z o‘qishini davlat yoki nodavlat oliy ta’lim muassasalariga ko‘chirish va shu oliygo‘hlarida o‘qishini davom ettirish imkoniyatiga ega bo‘ladi.

Bugungi kunda xususiy oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifati va o‘quv-metodik ta’minot yuzasidan raqobat har doimgidanda kuchliroq namoyon bo‘lmoqda. Raqobat bor joyda dolimo rivojlanish bo‘lganidek, ta’lim sifati ham o‘zaro raqobat jarayonida kundan kunga yaxshilanib bormoqda. Shuning uchun raqobat jarayoninig erkin va oshkora namoyon bo‘lishini muhim sanaladi. Oliy ta’lim tizimini yanada rivojlantirish uchun O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi farmoni imzoladi. Ushbu farmonga asosan, O‘zbekiston Respublikasida oliy ta’limni tizimli isloh qilishning ustuvor yo‘nalishlarini belgilash, zamonaviy bilim va yuksak ma’naviy-

axloqiy fazilatlarga ega, mustaqil fikrlaydigan yuqori malakali kadrlar tayyorlash jarayonini sifat jihatidan yangi bosqichga ko‘tarish, oliy ta‘limni modernizatsiya qilish, ilg‘or ta‘lim texnologiyalariga asoslangan holda ijtimoiy soha va iqtisodiyot tarmoqlarini rivojlantirish maqsadida bir qancha ishlar amalga oshirilmoqda.

Bundan tashqari Prezidentimizning 2023-yil 7-martdagi “Ma‘muriy islohotlar doirasida oliy ta‘lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ-200-son qarori qabul qilindi. Unga ko‘ra O‘zbekistonda oliy ta‘lim dasturlari yetakchi xorijiy oliy ta‘lim muassasalari dasturlari asosida qayta ko‘rib chiqiladi. Shuningdek, ta‘lim tashkilotlarini attestatsiyadan va davlat akkreditatsiyasidan o‘tkazish tartibi bekor qilinib, kompleks va maxsus davlat akkreditatsiyasidan o‘tkazish tizimi joriy etiladi. Bunda:

- kompleks davlat akkreditatsiyasi har 4 yilda ta‘lim tashkilotlarini tashqi baholash natijalari asosida o‘tkaziladi;

- litsenziyasi bekor qilingan ta‘lim tashkiloti yoki yopilgan ta‘lim dasturida tahsil olayotgan talabalarga o‘qishini davlat va xususiy ta‘lim tashkilotlarining mos va turdosh ta‘lim yo‘nalishlari va mutaxassisliklariga belgilangan tartibda ko‘chirish huquqi beriladi.

Oliy ta‘limda olib borilayotgan islohotlarning yaqqol misoli sifatida 2022-yilning o‘zida 35 ta OTMga moliyaviy mustaqillik berildi (1-jadval) va yil mobaynida ularning soni 41 taga yetdi.

1-jadval

Moliyaviy mustaqillik berilgan davlat oliy ta‘lim muassasalari ro‘yxati¹

№	Oliy ta‘lim muassasasi	№	Oliy ta‘lim muassasasi
1	Samarqand davlat chet tillar instituti	19	Buxoro davlat universiteti
2	Samarqand iqtisodiyot va servis instituti	20	Buxoro davlat tibbiyot instituti
3	Toshkent davlat yuridik universiteti	21	Samarqand davlat tibbiyot instituti
4	Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti	22	Qarshi davlat universiteti
5	Toshkent moliya instituti	23	Termiz davlat universiteti
6	Toshkent davlat sharqshunoslik universiteti	24	Toshkent davlat agrar universiteti
7	Toshkent farmasevtika instituti	25	Guliston davlat universiteti

¹Ma‘lumotlar www.oliyogh.uz rasmiy veb-saytining <https://oliyogh.uz/post/moliyaviy-mustaqil-oliyoghlar> havolasidan olindi

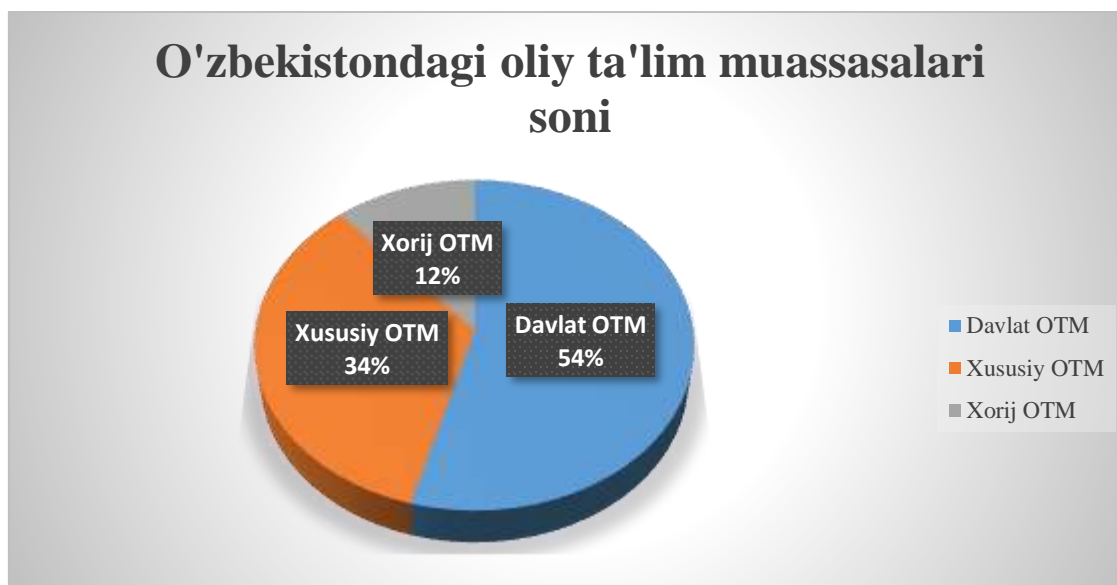
8	Toshkent davlat transport universiteti	26	O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
9	Urganch davlat universiteti		
10	O‘zbekiston davlat jahon tillari universiteti	27	Namangan davlat universiteti
11	Andijon mashinasozlik instituti	28	Farg‘ona davlat universiteti
12	Toshkent kimyo texnologiya instituti	29	Geologiya fanlari universiteti
13	Samarqand davlat universiteti	30	Andijon davlat universiteti
14	O‘zbekiston milliy universiteti	31	Andijon davlat tibbiyot instituti
15	Toshkent davlat texnika universiteti	32	Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti
16	Toshkent tibbiyot akademiyasi	33	Toshkent pediatriya tibbiyot instituti
17	Qoraqalpoq davlat universiteti	34	Toshkent davlat stomatologiya instituti
18	Qoraqalpog‘iston tibbiyot instituti	35	Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

Moliyaviy mustaqil davlat oliy ta’lim muassasalari 2022 yil 1 yanvardan quyidagilar bo‘yicha mustaqil qaror qabul qila oldi:

- kontrakt qiymatini, to‘lash muddatlarini belgilash va uzaytirish;
- mahalliy va xorijiy professor-o‘qituvchi va mutaxassislarni shartnoma asosida jalb qilish;
- o‘z hisobidan talabalar uchun stipendiya va grantlar ajratish;
- xorijiy o‘quv va ilmiy adabiyotlar, darsliklar, o‘quv qo‘llanmalarni to‘g‘ridan-to‘g‘ri xarid qilish;
- bo‘sh turgan bino va inshootlarda pullik xizmatlar ko‘rsatish tartibini belgilash;
- avtotransport vositalarining yo‘l bosish yillik limiti va ularga xizmat ko‘rsatish talablarini belgilash.

Shuningdek qarorga ko‘ra, ichki audit va moliyaviy nazorat xizmatlari uchun davlat OTM xarajatlarini onlayn monitoring qilish imkoniyati yaratiladi.

Keyingi yillarda yoshlarimizning oliy ta’lim muassasalarida ta’lim olishi uchun keng imkoniyatlar yaratilmoqda. O‘zbekiston oliy ta’lim tizimida o‘tgan 7 yil mobaynida oliygothlar soni 77 tadan 210 taga yetkazilib, ularga qabul 3,5 baravarga ortdi. Oliy ta’limda raqobatni qo‘llab-quvvatlash va xususiy sektorni jalb qilish orqali 30 ta xorijiy hamda 65 ta nodavlat oliygothlar tashkil etildi.

1-rasm. O'zbekistondagi oliy ta'lim muassasalari soni²

Yuqoridagi diagrammadan biz ko'rishimiz mumkinki, hozirgi kunda O'zbekistonda 210 ta oliy ta'lim muassasasi faoliyat ko'rsatayotgan bo'lib, ularning 114 tasi davlat, 72 tasi nodavlat oliy ta'lim tashkiloti, 24 tasi xorijiy OTM va uning filiallari hisoblanadi. Shu asosda yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrov darajasi 9 foizdan 39 foizga oshirildi. Oliy ta'limga qamrov darajasini oshirish maqsadida respublika OTMlariga 2022/2023 o'quv yilida qabul ko'rsatkichlari jami 197 ming 858 tani (shu jumladan 16 ming 933 ta magistratura) tashkil etib, o'tgan o'quv yiliga nisbatan 15 foizga (27 ming 203 nafar) oshirilgan. Joriy yilda 25 ta yangi oliygoh faoliyati yo'lga qo'yilib, jumladan, nodavlat oliy o'quv yurtlari 72 taga, xorijiy oliygohlar 24 taga, davlat oliygohlari esa 114 taga yetdi. Universitetlar tarkibidagi 5 ta pedagogika instituti va 3 ta pedagogika fakultetlari negizida alohida Pedagogika institutlari, Toshkent davlat agrar universitetining Nukus hamda Termiz filiallari hamda Toshkent davlat texnika universitetining Termiz filiali negizida alohida institutlar tashkil etildi.³

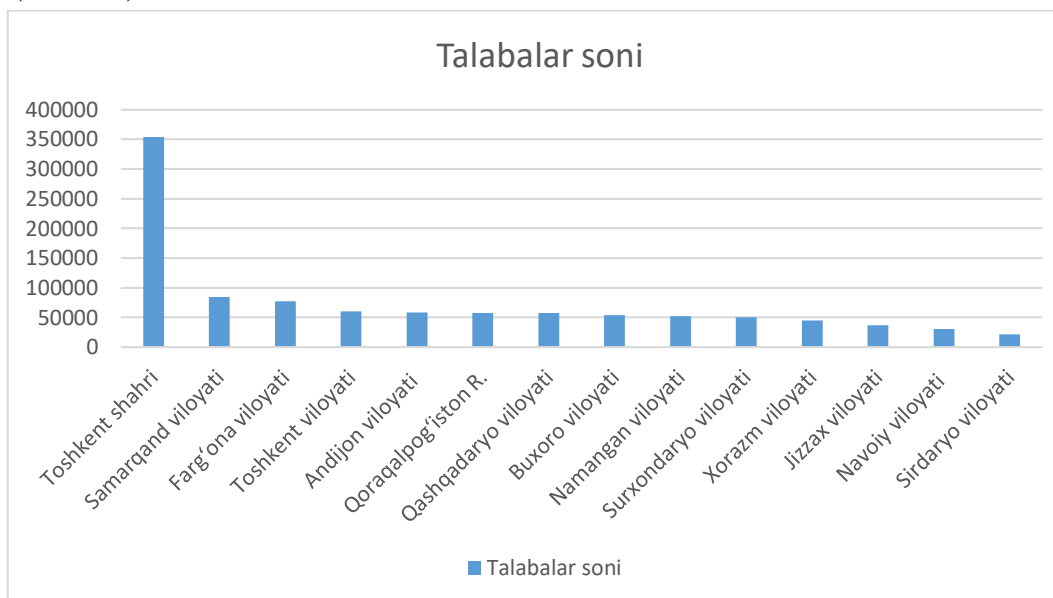
2022/2023-yil o'quv yilida 200 ming nafardan ortiq yoshlarimiz oliygohlarga qabul qilindi. Bunda davlat grantlari 4 ming 636 taga yoki 10 foizga oshirildi. 2022 yilda oliy ta'lim sohasida sog'lom raqobat muhitini shakllantirish, yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrov darajasini 38 foizga yetkazish maqsadida nodavlat oliy ta'lim muassasalari soni 70 tadan, jami oliygohlar soni esa 200 tadan oshdi. Hududlar kesimida faoliyat

²Ma'lumotlar www.qalampir.uz rasmiy veb-saytining <https://www.qalampir.uz/uz/news/uzbekistonda-khususiy-universitetlarga-k-arshi-kurash-boshlandimi-97467> havolasidan olindi

³Ma'lumotlar [www.abt.uz](https://abt.uz) rasmiy veb-saytining <https://abt.uz/blog/oliy-talim-islohotlari-kengayib-borayotgan-imkoniyatlar> havolasidan olindi

yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan talabalar soni ham ortib bormoqda.(2-rasm)

2-rasm. Hududlar kesimida faoliyat yuritayotgan oliy ta'lim tashkilotlarida tahsil olayotgan talabalar soni⁴

Statistika agentligi ma'lumotlariga ko'ra, 2023/2024-o'quv yili boshiga respublikamizda faoliyat yuritayotgan 200dan ortiq oliy ta'lim tashkilotlarida 1040,4 ming nafar talabalar tahsil olmoqda.

Davlat va xususiy oliy ta'lim jarayoni to'liq kredit-modul tizimiga o'tkazildi. Asos sifatida Yevropaning ECTS (European Credit Transfer and Accumulation System) tizimi qabul qilindi. O'quv reja va o'quv dasturlar tayanch oliy ta'lim muassasalari tomonidan ishlab chiqilib, oliy va o'rta maxsus ta'lim vazirligi bilan kelishilgan holda tasdiqlanishi amaliyoti bekor qilindi. Oliy ta'lim muassasalariga akademik mustaqillik berilib, 2021/2022 o'quv yilidan boshlab barcha o'quv rejalar va o'quv dasturlar har bir oliy ta'lim muassasasi tomonidan mustaqil ishlab chiqilishi va tasdiqlanishi tartibi joriy etildi. Yangi standartlar va malaka talablari asosida kredit-modul tizimiga mos ravishda OTMLar tomonidan 625 ta bakalavriat ta'lim yo'nalishi va 634 ta magistratura mutaxassisligi bo'yicha o'quv rejalar hamda 4,7 mingdan ziyod o'quv dasturlar ishlab chiqildi va tasdiqlandi.

O'zbekiston oliy ta'lim tizimida o'tgan 7 yil mobaynida oliygohlar soni 77 tadan 210 taga yetkazilib, ularga qabul 3,5 baravarga ortdi va yoshlarni oliy ta'lim bilan qamrov darajasi 9 foizdan 39 foizga oshirildi. Xususiy sektorni jalb qilish orqali 72

⁴Ma'lumotlar www.abt.uz rasmiy veb-saytining <https://abt.uz/blog/hududlar-kesimida-otmda-tahsil-olayotgan-talabalar-soni-aytildi> havolasidan olindi

nodavlat oliy ta'lim muassasalari tashkil etildi, xorijiy oliy ta'lim muassasalari soni 30 taga, davlat oliy ta'lim muassasalari 115 taga yetkazildi. Yevropaning ECTS – European Credit Transfer and Accumulation System tizimi asosida oliy ta'lim muassasalaridagi o'quv jarayoni kredit-modul tizimiga o'tkazildi, 41 ta oliygohga akademik va moliyaviy mustaqillik berildi. Shuningdek, oliy ta'lim tizimidagi davlat ta'lim standartlari UNESCO tomonidan joriy etilgan "Ta'limning xalqaro standart klassifikatsiyasi" va "TXSK: Ta'lim va kasbiy tayyorlash sohalari" asosida qayta ishlab chiqildi. Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi tomonidan tasdiqlandi va davlat ro'yxatidan o'tkazilib ta'lim jarayoniga tatbiq etildi.

Oliy ta'lim sifati oshishi uchun davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat ham o'z ahamiyatiga ega. Hozirgi kunda dunyoda va yurtimizdagi barcha davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat yuzaga kelgan va raqobat natijasi ta'lim sifatiga, malakali kadrlar tayyorlanishiga hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalari qo'llanilishiga sabab bo'lmoqda. Davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat o'z belgisini turli faktorlar orqali ko'paytirilishi mumkin. Bu faktorlar o'rtasida talabalar uchun o'qish imkoniyatlari, ta'lim sifati, o'qituvchilarning sifati va tajribasi, ta'limning moddiy manbai, infratuzilma, ilmiy tadqiqot va boshqa ko'rsatkichlar kiritilishi mumkin.

XULOSA

Xulosa qilib aytadigan bo'lsak, oliy ta'lim sifati oshishi uchun davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat ham o'z ahamiyatiga ega. Hozirgi kunda dunyoda va yurtimizdagi barcha davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat yuzaga kelgan va raqobat natijasi ta'lim sifatiga, malakali kadrlar tayyorlanishiga hamda zamonaviy ta'lim texnologiyalari qo'llanilishiga sabab bo'lmoqda. Davlat va xususiy oliy ta'lim muassasalari o'rtasidagi raqobat o'z belgisini turli faktorlar orqali ko'paytirilishi mumkin. Bu faktorlar o'rtasida talabalar uchun o'qish imkoniyatlari, ta'lim sifati, o'qituvchilarning sifati va tajribasi, ta'limning moddiy manbai, infratuzilma, ilmiy tadqiqot va boshqa ko'rsatkichlar kiritilishi mumkin.

Xususiy oliy ta'lim muassasalari o'qituvchilarni jalb etish va ularni saqlash uchun ilmiy va ma'muriy tajriba bilan doimiy ravishda raqobatga duch kelayotgan davlat oliy ta'lim muassasalariga qaraganda bir necha afzalliklarga ega bo'lishi mumkin. Bunday muassasalar odatda kichik guruhlariga katta e'tibor qaratadi. Bu esa o'quvchilarga keng o'qish imkoniyatlarini taqdim etishga yordam berishi mumkin. Boshqa muhim faktorlar o'qitish metodlari, imkoniyatlar va o'quvchilar uchun eng foydali bo'lgan muhitning mavjudligi, akademik va jamiyaviy imkoniyatlar, ta'lim tizimi va menejmentning sifati

va boshqa amaliy loyihalar va texnologiyalar jamlanmasini o‘z ichiga oladi. Yuqoridagilarni barchasi davlat va xususiy oliy ta’lim muassasalari o‘rtasidagi raqobat shakllantiriladi. Har bir muassasaning o‘zining afzalliklari va chegaralari mavjud. Raqobatning jiddiy va samarali bo‘lishi uchun har bir muassasa o‘zining rivojlanish strategiyasini belgilash, o‘quvchilarga sifatli ta’lim taqdim etish va inovatsion tajribalarini amalga oshirish juda muhimdir.

Oliy ta’lim sifatini oshirishda xususiy (nodavlat) oliy ta’lim muassalarining o‘rni juda katta. Unga oliygohda yaratilayotgan shart-sharoitlar, kadrlarni boshqarish tizimi va boshqa tashkiliy ishlar ta’lim sifatining oshishiga o‘z ta’sirini o‘tkazadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentyabrdagi “Ta’lim to‘g‘risida”gi O‘RQ–637-son Qonuni
2. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasi oliy ta’lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish kansepsiyasini tasqilash to‘g‘risida”gi 2019-yil 8-oktabrdagi PF-5847-sonli Farmoni
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Raqamli O‘zbekiston-2030” strategiyasini tasdiqlash va uni amalga oshirish tadbirlari to‘g‘risida”gi 2020 yil 6 oktyabrdagi PF-6079 sonli Farmoni
4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Oliy va o‘rta maxsus ta’lim tizimiga boshqaruvning yangi tamoyillarini joriy etish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2019-yil 8-oktabrdagi PQ-4391-sonli Qarori
5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Davlat oliy ta’lim muassasalariga moliyaviy mustaqillik berish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2021-yil 15-dekabrda 61-sonli Qarori
6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ma’muriy islohotlar doirasida oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar sohasida davlat boshqaruvini samarali tashkil qilish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi 2023-yil 03-iyuldagi PQ-200-sonli Qarori
7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026-yillarda O‘zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi 2022-yil 6-iyuldagi PF-165-sonli Farmoni
8. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2021-yil 31-avgustdagi “Oliy, o‘rta maxsus va professional ta’lim muassasalari o‘rtasida ta’lim jarayoni hamda tarmoq tashkilotlari bilan ishlab chiqarish amaliyoti uzviyligini kuchaytirish chora tadbirlari to‘g‘risida”gi PQ–5241-sonli Qarori

9. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 5-iyundagi “Oliy ta’lim muassasalarida ta’lim sifatini oshirish va ularni mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta’minlash bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi PQ–3775-sonli Qarori
10. O‘zbekiston Respublikasining 2020-yil 29-oktyabrdagi “Ilm-fanni 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to‘g‘risida”gi PF–6097-son Farmoni
11. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi “2022–2026-yillarga mo‘ljallangan yangi O‘zbekistonning taraqqiyot strategiyasi to‘g‘risida”gi PF–60-son Farmoni
12. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2022-2026-yillarda O‘zbekiston Respublikasining innovatsion rivojlanish strategiyasini amalga oshirish bo‘yicha tashkiliy chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi 2022-yil 6-iyuldagi PQ-307-sonli Qarori
13. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Nodavlat ta’lim tashkilotlari faoliyatini takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi 2019-yil 24-dekabrdagi PQ-1028-sonli Qarori
14. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining "Oliy ma’lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to‘g‘risida"gi 2017-yil 27-iyuldagi PQ-3151-sonli Qarori
15. Zokirova N.K. “Ta’lim tizimida innovatsion texnologiyalardan dars jarayonida foydalanish” darslik, - M: Toshkent–2018. b – 201
16. Joaquin va Entoni Tillett , "Management of Private Higher Education Institutions"", - M: IBFD, 2022
17. Sondergaard va Murthi , "Competition between public and private higher education institutions", A: Deloitte Consulting LLP, 2023
18. Masharipova, U., the role of innovation in continuous educational system. “Mental Enlightenment Scientific-Methodological” Journal, 2021(4)
19. Usmonov B.Sh., Xabibullayev R.A. Oliy o‘quv yurtlarida o‘quv jarayonini kredit-modul tizimida tashkil qilish. O‘quv qo‘llanma. – T.: “Tafakkur” nashriyoti, 2020.
20. Saykili A. Higher education in the digital age: The impact of digital connective technologies //Journal of Educational Technology and Online Learning. – 2019. – T. 2. – №. 1. – P. 1-15.
21. Norboyeva S. Talabalarda ma’naviy kompetentlikni rivojlantirish (metodik qo‘llanma). – Termiz, 2021. – 200 b.

22. Борщевский, Г. А. Государственно-частное партнерство : учебник и практикум для вузов / Г. А. Борщевский. - 4-е изд., перераб. и доп. — Москва : Издательство Юрайт, 2024. - 314 с.

23. Bobur Rahimov, “Raqamli dunyoda oliy ta’lim: unda nimalar o‘zgardi?”, – “O‘zbekistonda oliy ta’lim” jurnali 2023-yil 4-soni

24. Halim Saidov, “Ta’lim muammolari yechimi — taraqqiyot garovi”, – “O‘zbekistonda oliy ta’lim” jurnali 2023-yil 4-soni

25. Shahnoza Xolmaxamatova, “Ta’lim sifatli bo‘lsa, jamiyat rivojlanadi”, – “O‘zbekistonda oliy ta’lim” jurnali 2023-yil 3-soni

26. “O‘zbekistonda oliy ta’lim” jurnali 2022-2023-yillardagi sonlari

27. “Ta’lim, fan va innovatsiya” jurnalining 2022-2023-yillardagi sonlari

Internet saytlari:

28. <http://www.devedu.uz.uz>

29. <http://www.edujournal.uz>

30. <http://www.gazeta.uz>

31. <http://www.stat.uz>

32. <http://www.oliygoh.uz.uz>

33. <http://www.edu.uz>

34. <http://www.stat.edu.uz>

35. <https://www.esijournal.uz/>